

”Minusta pidetään huoli.”

Vertaistukiryhmä vanhempiensa eron kokeneille 8–12-vuotiaille lapsille

Ryhmä on tarkoitettu vanhempiensa eron kokeneille 8–12-vuotiaille alakouluikäisille lapsille. Ryhmän markkinoinnissa ryhmää on kutsuttu lasten eroryhmäksi. Ryhmään voidaan ottaa haastattelujen perusteella neljästä kuuteen lasta, joiden vanhempien erosta on kulunut aikaa vähintään puoli vuotta ja joilla tilanne vanhempien eron jälkeen on jonkin verran selkeytynyt sekä lapsen että perheen näkökulmasta.

Tavoitteet

Ryhmän tavoitteena on auttaa lasta sopeutumaan vanhempiensa eroon sekä rohkaista lasta puhumaan erosta ja siihen liittyvistä tunteista ja ajatuksista muiden lasten kanssa. Tavoitteena on myös vahvistaa lapsen uskoa tulevaisuuteen ja luottamusta omiin voimavaroihin.

Työpanos, tilat, välineet ja muut tarvittavat resurssit

Ryhmän suunnittelu, markkinointi, alkuhaastattelut ja käytännön järjestelyt vaativat aikaa noin 28 tuntia. Ryhmän toteutus (alkuvalmistelut, loppupurkukeskustelut ja palauteyhteenveto) puolestaan vaatii aikaa noin 28 tuntia.

Ryhmä kokoontuu rauhallisessa tilassa, jossa on tilaa liikkua ja nauttia välipalaa. Tarvittavia välineitä ovat CD-soitin ja rauhoittava musiikki, fläppipaperi ja tussit, maalarinteippi, maalaustarvikkeet, paperit, kynät, puuvärit, kartonki, Pesäpuun tunnesäätilakartta + sääkortit, Taikuri-salkun materiaali eli pikku-auto, Kasper-käärme, tiimalasi, Mattipeli ja nopat, Millan isä ja äiti eroavat -kirja, huolihuivi, ei kenenkään maa, kysymyslaatikot ja -kortit, tunnepyörä ja nallekortit tai muu vastaava tunteiden sanottamista helpottava apuväline. Välipalatarjoilu.

Ryhmän ohjaamiseen tarvitaan sosiaalityöntekijä ja/tai psykologi -työpari.

Tarvittava erityisosaaminen

- Ryhmän ohjaamisen taidot
- Perehtyminen toiminnallisiin menetelmiin
- Perehtyminen Sirkku Niemelän Taikuri-hankkeessa keittämään materiaaliin
- Ymmärrys lapsuusiän kehitystehtävästä sekä vanhempien erosta prosessina ja koko perhettä koskevana elämänmuutoskriisinä

Poika ei aikaisemmin puhunut erosta käytännössä ollenkaan. Nykyään ottaa jo eron puheeksi eikä säikähdä.

Lapsi huomasi, että on muitakin eron kokeneita lapsia eikä ero kaada koko maailmaa.

Kaunis kiitos.

Erittäin hyödyllinen ryhmä lapsille.

Lasten eroryhmien rakenne ja kokoontuminen

Ryhmä kokoontuu seitsemästä kahdeksaan kertaa, kerran viikossa. Tapaamisen kesto on 1,5 tuntia.

TIEDOTTAMINEN

Ryhmää markkinoidaan koulun Wilma-tietojärjestelmän tai vastaavan kautta kaikkiin koteihin sekä koulukuraattoreiden, koulupsykologien, kouluterveydenhoitajien, perheneuvolan työntekijöiden, lastenvalvojien ja perhetyöntekijöiden kautta.

ALKUHAASTATELU

Ennen ryhmän alkua on haastattelu, jossa ovat mukana vanhemmat tai ainakin vanhemmista se, jonka luona lapsi asuu. Haastattelussa kerätään vanhempien yhteystiedot, tiedot lapsen asumisesta, tapaamiskäytännöistä, harrastuksista, ruokavaliosta sekä mahdollisista huolenaiheista.

SITOUTUMINEN

Ryhmään osallistuminen edellyttää vanhemmilta sitoutumista lapsen kul-

jettamiseen, sillä luottamuksellisen ja avoimen ilmapiirin kehittyminen edellyttää ryhmän jäsenten säännöllistä läsnäoloa.

KOKOONPANO

Ryhmään on hyvä valita lapset siten, että ikäeroa ei ole yli kahta vuotta ja että mukana on sekä tyttö- että poikaparit ja parillinen määrä osallistujia vanhempien eroon liittyvissä kysymyksissä ja järjestelyissä.

TEEMAT

Ryhmän jokaisella kokoontumiskerralla on oma teema. Yhdessä teemat kattavat ryhmän tavoitteet. Ryhmässä käytetään toiminnallisia menetelmiä sekä Sirkku Niemelän Taikuri-hankkeessa kehittämää materiaalia.

ENSIMMÄINEN KERTA

Ryhmän ensimmäisellä kerralla on tärkeää, että molemmat vanhemmat ovat mukana ja antavat ääneen lapselle luvan puhua vanhempien eroa ja eroon liittyvistä tunteista ja

ajatuksista. Jos toinen vanhemmista ei pääse mukaan, toivotaan, että hän käy lapsen kanssa "lupa puhua" -keskustelun ennen ryhmän alkua.

RYHMÄTAPAAMISEN KULKU

Jokainen ryhmäkerta alkaa kättelyllä ja tervetuloitovotuksella. Alussa taustalla voi kuulua rauhoittavaa musiikkia, esimerkiksi luonnon ääniä. Ensimmäisillä kerroilla tavoitteena on tutustuminen, mitä auttavat erilaiset leikit. Loppua kohden keskustelu ja erilaiset tavat työstää keskustelun nostamia ajatuksia vievät suurimman osan ryhmätapaamisesta. Kehykertomuksen aikana lapset nauttivat pöydälle etukäteen katettua välipalaa, mikä helpottaa keskittymistä. Ryhmän rakenne on joka kerta samanlainen: rutiinit luovat turvallisuutta ja eheyttävät lasta.

Sisällöt teemakohtaisesti

Ero voi tuntua isolta möykyttä

Aluksi kahvi- ja mehutarjoilu sekä esittäytyminen. Ryhmän tavoitteiden ja toimintatapojen esittely. Tarina Kasper-käärmeestä; vanhemmat ja lapset piirtävät oman käärmeen möykyyneen. Vanhemmat antavat lapselle luvan puhua vapaasti eroon liittyvistä tunteista ja ajatuksista Tutustuminen tunneviivottimeen; millaista tunnetta eri kasvon ilmeet kuvaavat?

Tutustuminen

Seisten oman nimen kirjoittaminen käsin ilmaan, kädet ristissä katse kohti peukaloiden välissä olevaa V-kirjainta, toiset seuraavat perässä. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Ryhmän säännöt ja nimi. Oman nimikortin askarteleminen. Huolihiuvi näkyville. Keskustelua siivittää kehyskertomus Millasta, jonka vanhemmat päättävät erota. Millan alkuhämmennys. Keskustelun jälkeen huolihiuvi pois ja lasten toivoma leikki, esimerkiksi Rikkinäinen puhelin. Tunneviivottimen avulla omaa tunnetilaa vastaavan kasvokuvan näyttäminen. Ohjaajat saattavat lapset noutamaan tulleen vanhemman luokse.

Tutustuminen syvenee

Nimi + samalla kirjaimella alkava, positiivinen adjektiivi -leikki. Merkitään yhdessä ei kenenkään maa. Edellisellä kerralla askarrellut nimikortit tunnesäätilakarttaan + tätä päivää kuvaavan sääkortin valinta. Keskustelua päivän tapahtumista. Huolihiuvi näkyville. Kehyskertomus (Millan tarina) jatkuu: perheessä on huonoja voimia ja toinen vanhemmista muuttaa pois, miltä se lapsesta tuntuu. Maalaaminen yhdelle isolle paperille kehyskertomuksen teemoista. Maalaamisen lomassa keskustellaan Millan tarinasta ja siitä, mitä kysymyksiä ja ajatuksia se nostattaa lapsessa. Huolihiuvi pois. Loppuleikkinä on maalaustarvikkeiden koostaminen. Lopetus tunneviivottimen ilmaisevien ajatusten jakamisella.

Oman huolen konkretisointi

Huoleni nimi on ÖRKKY. Se on nyt pöydänkannen kokoinen mutta jouluna enää pikkurillin kokoinen. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Sääkortin valinta ja laittaminen tun-

nesäätilakarttaan. Keskustelukierros päivän kuulumisista. Keskustelussa tuodaan esille, että ryhmä on jo yli puolivälissä. Lämmitellään palloleikillä: Ohjaaja sanoo lapsen nimen ja heittää pallon hänelle. Lapsi toistaa oman nimensä, kertoo tykkäämistään asiasta, joka voi olla ruoka, harrastus, lemmikki yms., ja sanoo toisen lapsen nimen ja heittää pallon hänelle. Leikki jatkuu, kunnes kaikki ovat kertoneet nimensä ja sen, mistä tykkäävät. Huolihiuvi näkyville. Kehyskertomus jatkuu: Millalla on huolia. Keskustelua Millan tarinan herättämistä ajatuksista, oman huolen konkretisointi nimeämällä ja määrittelemällä huolen koko. Huolihiuvi pois. Hedelmäsalaatti-leikki ja lopetus tunneviivottimen ilmaisevien ajatusten jakamisella.

Lapsella on oikeus turvalliseen arkeen

Oman turvapaikan tai esineen löytäminen. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Sääkortin valinta ja laittaminen tunnesäätilakarttaan. Keskustelukierros päivän kuulumisista ja tunteista. Nalle-kortit voivat olla esillä helpottamassa lapsen omien tunteiden kuvaamista. Huolihiuvi näkyville. Kehyskertomus jatkuu: huolihiuvi, porot ja kyydissä keikkuvat lapset. Keskustelu tarinan herättämistä ajatuksista ja johdattelu turvapaikka-ajatteluun. Turvallinen paikka -rentoutus taustalla rauhallista musiikkia. Oman turvapaikan maalaaminen. Maalaamisen lomassa keskustelua asioista, jotka tuottavat lapselle turvallisuuden tunnetta. Tai vaihtoehtoisesti oman turvaesineen tai -asian muovaileminen vahasta. Huolihiuvi pois. Loppuleikkinä pelataan hetkinen Matti-peliä. Lopetus tunneviivottimen ilmaisevien ajatusten jakamisella. Seuraava kerta on jo toiseksi viimeinen.

Kysymyksiä vanhemmille

Elämä jatkuu ja moni asia on saanut jo uuden muodon, mutta mieltä voi vielä askarruttaa asia, jossa avaimet ovat vanhemmilla. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Sääkortin valinta ja laittaminen tunnesäätilakarttaan. Keskustelukierros päivän kuulumisista ja tunteista. Nalle-kortit. Huolihiuvi näkyville. Kehyskertomus

jatkuu: ei surussa ole mitään hoidettavaa, anteeksianto, ajan merkitys, Milla ja ystävyys. Keskustelua kertomuksesta, omakohtainen jakaminen. Oman puun maalaaminen, tuulenpesät. Keskustelua lasta huolettavista asioista ja kipeistä kokemuksista puun maalaamisen lomassa. Mietitään lopussa, onko joku tuulenpesä sellainen, josta voi jo luopua ja repiä roskeksi. Kysymykset vanhemmille: Lapset kirjoittavat mieltään askarruttavat kysymykset lapuille. Laput laitetaan nimettöminä kysymyslaatikkoon. Vaihtoehtoisesti voi käyttää Milla-korttien kysymyksiä. Huolihiuvi pois. Lopetus tunneviivottimen ilmaisevien ajatusten jakamisella. Seuraava kerta on viimeinen ja vanhempi tai molemmat vanhemmat ovat mukana.

Päätöskerta: Olen rakas omille vanhemmille

Aluksi kahvi- ja mehutarjoilu sekä esittäytyminen. Vanhemmat esittelevät, kenen äiti tai isä on. Ei kenenkään maan merkitseminen yhdessä. Huolihiuvi oveen. Kehyskertomus ja vertaiskokemus: mitä Millalle kuuluu? Ohjaajat kertovat, miten kehyskertomuksesta on ryhmässä keskusteltu ja miten aiheita on työstetty esimerkiksi piirtäen, maalaten ja muovaille. Keskustelua siitä, mitä ajatuksia Millan kuulumiset vanhemmissa ja lapsissa herättivät. Lasten kysymyksiin vastaaminen. Jokainen vanhempi saa vuoron perään itselleen kysymyslaatikon, josta nostaa kysymyksen, lukee sen ääneen ja vastaa siihen omasta kokemuksesta käsin. Toiset vanhemmat saavat myös vastata. Kysymyslaatikkoa kierrätetään niin kauan kuin laatikossa on lasten esittämiä kysymyksiä. Huolihiuvi pois. Telarentoutus: vanhemmat hierovat pehmeällä maalaustelalla lasta päästä varpasiin lapsen istuessa vanhempien välissä tuolilla. Taustalla rauhallista musiikkia. Ryhmän päättäminen: todistusten ja ryhmän aikana työstettyjen materiaalien jakaminen lapsille. Vanhemmille jaetaan Annina Nivalaja ja Teea Tonttilan julkaisu "Kun elämä on revennyt" – opas nuorelle vanhempien erotilanteessa. Palautekysely sekä lapsille että vanhemmille. Loppuaplodit ja kiitokset upealle ryhmälle.

Ohjaajan on tärkeä huolehtia, että menetelmät ovat niin vaihtelevat, että jokaiselle löytyy omin tapa ilmaista itseään.

On tärkeää, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja saa henkilökohtaista myönteistä palautetta ja huomiota.

Näin lähdet liikkeelle

1. Perehdytään Suomen kasvat-
tus- ja perheneuvontaliiton
Taikuri-hankkeissa tuotettuun
materiaaliin sekä Neuvokes-
kuksen Ero lapsiperheessä
-materiaaliin.
2. Selvitetään käytössä olevat
resurssit ja tarvittaessa ote-
taan yhteyttä Rovaniemen
kaupungin perheneuvolaan.

TOIMINTA- MALLIA ON KEHITTÄNYT

TUKEVA 2 Lapin osahanke. Rovaseudun pilotti. Osin hyödynnetty Sirkku Niemelän Taikuri-projektissa kehittelemiä ajatuksia ja materiaalia.

Lisätietoja:

Rovaniemellä toteutettavista lasten eroryhmistä Rovaniemen kaupungin perheneuvolasta: penetoimisto@rovaniemi.fi

Taikuri-projekteista perheneuvontaliiton kotisivuilta: www.suomenkasper.fi

Kehittäjäsosiaalityöntekijä Marja Leena Nurmela, marjaleena.nurmela@rovaniemi.fi